

barbaristával. De az ut, amelyen egy-véleményükhöz értek, különböző.

A regény végén Wolf Solent „ismeretlen okokból“, amelyek nyilván nem fértek el a könyvben, elveszti mithológiáját és egy bizonyos vegetatív animalizmushoz, növény-állatisághoz érkezik meg, miközben felesége másodizben megcsalja. Sajnálatos, hogy Powysnak nincs szatirikus vénája. Ha ezt a regényt nevetségesen írta volna meg, komoly mű lett volna belőle. De Powys komolyan írta meg regényét.

Fülöp Ernő

* I. C. P o w y s: Wolf Solent. Zsolnay kiadás, Leipzig. 3 kötet.

A NÉMET PARASZTSÁG REGÉNYE. Mi, akik gyermekcipőkben járva nem találkozhattunk az 1918-at követő borzalmakkal mégis egészen rendkívüli fájdalommal vettük ki részünket a leveretés fájdalmából. Mélyremarkolóbban irodalomban ezt az érzést alig hozhatta hozzánk valaki közelebb, mint Toller az *Egy ifjuság Németországban* című könyvében. A levert Münchenbe bevonuló kemény paraszt-csapatok parasztjaiban a könyörtelenség s az emberi komizság gigászi eszközei öltének testet. Ezek azok a parasztok, akik a XVI. században homályos vagyonszázad mulva birtoklási vágyuk kielégítésével a kapitalizmus kihuzza mérgefogaikat, de saját mérgei beoltásával saját magához is hasonlóvá tette őket.

Micsoda méreg ez! Csak ki kell kaparnunk szemeinkből a narodnikiek, a romantikus parasztimádók és falurajongók látást megakasztó pókhálóját és a tiszta szem borzalmakat lát. Gonosz konokság, a tulajdonért folyó véres küzdelem lefelé és fölfelé. Hol itt a jóság, az idillek friss szaga s a derüt serkentő életkedv. Csak egy van: a birtoklási vágy hajszája a magántulajdonnal kialakult törvények labirintusában. A három holdas és a százholdas paraszt egy anyag: holdjának tíz és százszoros gyarapodására vágyik, s három meg száz holdjából egy hajszálat sem enged. S amikor a holdak és a marhák számának veszélyeztetéséről hall, puskát, botot ragad és München ellen vonul, ellenei lebunkózására. Nyomorult három holdját és a junkerek tizezer holdjaihoz képest nyomorult száz holdját vonult megvédeni München ellen a paraszt és kit védett meg? — Kruppot Thyssent, Hugenberget, a junkereket, Hindenburgot és végül — Hitlert.

Vajjon megváltozott a következő „béke-években“ a paraszt sorsa? Tényleg megvédte magát és földjét? Pozitív választ erre a kérdésre a német parasztság nem adhat. A fiuk is csak azt tapasztalták, amit elödtük az apák: hogy munkájuk, vagyonuk csak azért áll talpaik alatt, hogy azokból a különböző törvények csövein s a rendeletek hajszálerein keresztül verejtéküket azok szivják el, akik a sorsukat intézik. A bál változatlanul áll tovább: a paragrafusok, a rendeletek, a törvények útvesztőiben a német állam és a német finánc-tőke ellen, mely egyre mélyebben meríti szivóit a német parasztságba. Ezt a kegyetlen harcot, a harcot, amely komizságra és gyalázatosságra kényszeríti a földtulajdonost, írja meg *Oskar Maria Graf*, bajor parasztivadék az amszterdami *Querido Verlag* kiadásában megjelent regényében. (*Der Harte Handel*.)

A regény hőse Joseph Amreiner, a gyujtó, gyilkosságig komizs, fufangos bajor paraszt, aki lebecsüli a törvényt, mely tulajdonát kérdésessé teszi szövevényeivel. A parasztnak nagy ellenfele a biztosító társaság, amely Amreinert öröklendő anyai vagyona felgyujtása miatt 3 évi börtönre juttatja. Amreiner meglegedetten veszi tudomásul a három évet, mert az új gazdaság, amit a már kifizetett kártérítésből épített fel,

mégis csak az övé. A börtön után következő harc azok ellen a paragrafusok ellen folyik, amelyeknek alapján a biztosító társaság az Amreiner által kifizetett összegből felépített épületet perli. Az Amreinernél gazdaságilag gyengébb — nálánál erkölcsileg semmivel sem jobb — hósei a regénynek, akik e harc érdekkörébe kerülnek elbuknak, kettétörnek. A szolga, aki gazdája régi épületét felgyújtotta, a szolgálatból kiröpül, feljelentése után a törvényszéken összetörik, majd a börtönben megőrül. Elbukik Liesl a szolgálóleány, aki Amreiner felesége akar lenni, hogy a harminc éve folyó szolgaságból a gazdasszonyságba emelkedjék. Arra jó csak, hogy Amreinernek gyermeket adjon, akire az öregasszony ráírja vagyonát. De ezt is csak azért, mert ezzel az átirással a biztosító társaság végkép csatát veszít. A véres kemény alku után — miközben egy sereg figura bukik el és éles világitásba kerül a falú papja, aki az egyház számára igyekszik megszerezni a per alá került vagyont — különös tiszteletet táplál mindenki a győztes iránt, mert szerző szerint ebben a világban csak az ér valamit, aki célhoz ér — legyenek bár az eszközök sötétek és az utak görbék...

Ezt a páratlan realizmussal és anyag ismerettel megírt regényt Graf (amint az előszóban elmondja) még akkor írta, amikor Brüning az adósság mentesítő törvénnyel igyekezett a német parasztságot még birtoktudatosabbá tenni, még társadalom ellenesebbé lázítani. A megvalósult hitlerizmus késleltette a könyv megjelenését, az események fejlődése azonban méginkább igazolta az írókat. Darré még tovább vitte Brüningék kezdeményezéseit. Hitler, hogy minél mélyebben fogjon talajt a parasztság közt földosztást s további adósság mentesítést ígért s ezzel még inkább növelte a paraszt földéhségét. A német paraszt ma mind nagyobb földbirtok koncok után törekszik, holott a német szükség egyre nő és a gazdasági válság mind mélyebb.

Graf utolsó mondataiban a törvénytelen Amreiner-gyermekek előtt derüs jövő, bővülő gazdaság, zúgó traktorok és cséplőgépek sora áll. Ennek az Amreiner-gyermekeknek már nem lesz szüksége görbe utakra, becsatelenségre, ő már makulátlan és „jó” lesz. Igen, a jóság és makulátlan-ság alapja a gazdasági jólét. De amíg ehhez a jóléthez hiányzanak a társadalmi és gazdasági feltételek, addig az Amreinernek komiszak, gyűlölködők, gonoszak, gyűjtőgatók és véreskezűek maradnak — a jólétet illuzóriusan biztosító tulajdonért.

Méliusz N. József

VICTOR MARGUERITTE ÚJ REGÉNYE (Babel) eseménye a francia irodalmi, sőt politikai életnek is. Ez a regény nem csak nagy, és jó könyv, hanem *tett*. Eddig is hozzá voltunk szokva, hogy Margueritte mondanivalója túlnő a hálósobák titkain, a mondain élet kalandjain. Nemes pacifizmusa és meleg humanizmusa, ha nem is volt ép racionálisan következetes, mindenesetre bátor volt és többet jelentett, mint *Dekobra* szellemessége, *Maurois* meséje, sőt mint *Mauriac* vallásos miszticizmusa. Ezzel a regényével azonban ezen is túljutott Margueritte. Bebizonyította, hogy egy öreg író is lehet fiatal és megértheti a kor követelményeit. Mintahogy Anatole France szelleme agkorában ragyogott a legtisztábban és Romain Rolland vagy André Gide is jóval túl életük derekán váltak harcos, fiatal írókká.

A regény buja cselekmény-szövevényét ez a szál fonja át: Thérèse Soubise, az egyszerű szülőktől származó újságíró fényes tehetségével bejut a párisi nagysajtó berkeibe. Bankárok, miniszterek, kurtizánok között mozog. Egyenes, őszinte természete csakhamar ellenkezésbe jut e hazug társadalommal. S amikor Genfbe kerül, mint tudósító, a leszerelési